

حادثه تلخ سقوط اتوبوس سربازان، مجدداً بحث اصلاح قانون سربازی را داغ کرد

جان سربازان ارزان نیست

■ سینا کلهر: سربازی حرفه‌ای را جدی‌تر بگیریم

معمولاً دوره خدمت سربازهای وظیفه با یک جشن و شادی مختصر از سمت هم خدمتی‌هایشان تمام می‌شود. دور هم جمع می‌شوند، خوراکی‌های کنسی را می‌خورند که برایش جشن گرفته‌اند و ولش می‌کنند برود پی خانواده و زندگی‌اش. روز شنبه اول دی‌ماه اما خدمت ۹ نفر از این سربازان در محور اندیمشک به پلذختر تمام شد؛ بدون جشن، بدون خنده و بدون جشن پتو. اتوبوس حامل سربازان وظیفه در جاده لرستان واژگون شد و ۹ نفر جانشان را از دست دادند و ۲۲ نفر دیگر هم مجروح شدند. اتفاقی که دوباره بحث درباره سربازی را بر سر زبان‌ها انداخت. اتفاقی که نه‌تنها زندگی هشتادری برای نوجوه به سلامت و امنیت سربازان است، بلکه فرصتی است تا درباره کارآمدی سربازی بیشتر فکر کنیم.

با وجود اصلاحاتی که طی سال‌های گذشته در این حوزه انجام شده، به‌نظر می‌رسد سربازی به شکل فعلی همچنان با استانداردهای حرفه‌ای فاصله دارد. جامعه‌شناسان معتقدند هزینه‌های سربازی غیرحرفه‌ای خیلی بیشتر از منافع آن است. این هزینه‌ها ابعاد مختلفی دارد و نیروهای مسلح نیز ممکن است شامل حال آن شود و به جای برخورداری از سربازانی باانگیزه و متخصص، با نیرویی مواجه‌شوند که آژادگی و کاردایی لازم برای انجام مأموریت‌ها را ندارد.

راه‌حل این چالش می‌تواند حرکت به‌سمت سربازی حرفه‌ای باشد. در این مدل، جوانان آموزش‌های تخصصی دریافت می‌کنند و با مهارت و انگیزه وظایف خود را انجام می‌دهند. حوادث تلخی مانند واژگونی اتوبوس حامل سربازان، فرصتی برای بازنگرهای بیشتری در نظام سربازی است. شاید زمان آن رسیده باشد که با ایجاد یک ساختار حرفه‌ای‌تر، نه‌تنها ایمنی و انگیزه سربازان را افزایش دهیم، بلکه از وقوع تراژدی‌های مشابه در آینده نیز جلوگیری کنیم. سینا کلهر، جامعه‌شناس معتقد است زندگی بسیاری از افرادبرای فرار از سربازی غیرحرفه‌ای مختل می‌شود و این شکل از سربازی نه برای نیروهای مسلح و نه سربازها کارآمدی کافی را ندارد. در ادامه متن کامل گفت‌وگوی «فرهیختگان» با او را از نظر می‌گذرانید.

■ سربازی غیرحرفه‌ای به هزینه‌هایش می‌ارزد؟

کارآمدی شکل کنونی سربازی یکی از اساسی‌ترین موضوعاتی است که در این حوزه مطرح می‌شود. سینا کلهر معتقد است مهم‌ترین چالشی که در حال حاضر از منظر حکمرانی و نظام تصمیم‌گیری باید مورد توجه قرار گیرد، مسئله کارآمدی این شیوه تأمین نیروی دفاعی و نظامی است. او در این باره گفت: «این موضوع کمتر در چالش‌ها مورد بحث قرار می‌گیرد، یعنی ما درباره همه چالش‌های دیگر صحبت می‌کنیم، اما این چالش پنهان و بنیادی که از همه مهم‌تر است، نادیده گرفته می‌شود. سؤال اصلی این است که آیا این روش واقعاً کارآمد است و می‌تواند نیازهای امنیتی کشور و ضرورت‌های مرتبط با آن را تأمین کند یا خیر؟ به‌ویژه در مقایسه با روش‌ها و الگوهای دیگری که وجود دارد. من معتقدم این مسئله، بزرگ‌ترین و مهم‌ترین چالشی است که در حال حاضر پیش روی سربازی اجباری در کشور قرار دارد. متأسفانه میزان مطالعات انجام‌شده در این زمینه، به دلیل محدودیت‌هایی که وجود دارد، بسیار حداقلی است. در جست‌وجوهایی که طی سال‌های اخیر انجام داده‌ام، به‌ویژه در زمانی که درگیر موضوع سربازی بوده‌ایم، تعداد مطالعات موجود حتی کمتر از انگشتان یک دست است. البته این مطالعات نیز عمدتاً به‌طور مستقیم به این مسئله که اکنون مطرح می‌کنم، معطوف نبوده‌اند. اما برآوردهای کلی که از مصاحبه‌ها و گفت‌وگوهای افراد صاحب‌نظر در این حوزه به دست آمده است- افرادی که برخی از آن‌ها سابقه نظامی‌گری دارند و با عرصه نظامی آشناییند- نشان می‌دهد این شیوه در مقایسه

با روش‌ها و مدل‌های جایگزین، مانند سربازی حرفه‌ای، کارآمدی کمتری دارد. البته منظور این نیست که تنها جایگزین، سربازی حرفه‌ای است، اما این مدل به‌عنوان یکی از الگوهای جایگزین در اکثر نقاط دنیا و در ارتش‌ها و نظام‌های امنیتی مختلف استفاده می‌شود. بر اساس این بررسی‌ها، تناسب میان هزینه‌های انجام‌شده و نتایجی که از این روش به‌دست می‌آید، بسیار ناچیز است و این مسئله به‌طور کلی نامعقول به نظر می‌رسد. اصطلاحاً می‌توان گفت این روش به هزینه‌هایش نمی‌ارزد. علاوه بر این، پیامدهای منفی و هزینه‌های ملی که نظام سیاسی و نظام تأمین امنیتی کشور به دلیل استفاده از این روش متحمل می‌شود، قابل توجه است. دستاوردهایی که از این روش به دست می‌آید، با قواعد و هزینه‌هایی که برای آن صرف می‌شود، تناسبی ندارد و اصطلاحاً نوعی «زاترازی» شدید در این زمینه وجود دارد.»

■ باید از تجربه دیگران درسربازی حرفه‌ای استفاده کنیم
کلهر با اشاره به نکته دومی که در این مسئله است، توضیح داد: «ما یک ماه گذشته دو ارتش در دنیا داشتیم که از الگوی سربازی اجباری استفاده می‌کردند؛ اوکراین و رژیم‌صهیونیستی. تجربه‌هایی که می‌تواند برای ما قابل‌بررسی و استفاده باشند. رژیم‌صهیونیستی به لحاظ تکنولوژیک و فناوری، از این پیشرفته‌ترین فناوری‌های روز استفاده می‌کند و قدرتش به همین فناوری‌ها وابسته است اما همین ارتش، در مقابل نیروهای حزب‌الله-که نیروهایی حرفه‌ای و داوطلبند- با وجود تمام توان تکنولوژیکی و حمایت‌های مبتنی‌بر دانش و فناوری نظامی، نتوانسته در میدان عمل موفق شود و اهدافش را محقق کند. همین اتفاق، البته در موارد دیگری نیز رخ داده است، اما به‌طور مشخص در مواجهه با حزب‌الله می‌بینیم که ارتش رژیم‌صهیونیستی نتوانسته روی زمین دستاوردی رقم بزند یا اهداف سیاسی و نظامی اعلام‌شده توسط مقامات خود را به نتیجه برساند. این ارتش که از پیشرفته‌ترین نمونه‌های ارتش مبتنی‌بر سربازگیری اجباری است، نمونه‌ای قابل تأمل به‌شمار می‌رود. در تحلیل‌ها، یکی از دلایل این ناکامی را همین مسئله می‌دانند که افرادی که به اجبار به سربازی آمده‌اند، انگیزه و کارآمدی لازم را در میدان نبرد ندارند.

در مقابل، ما شاهد نیروهای حرفه‌ای و مردمی هستیم که در برابر ارتش‌های مجهز و مبتنی بر سربازگیری اجباری عملکرد موفق‌تری دارند. مثال دیگر، وضعیت فاجعه‌بار ارتش سوریه است. این ارتش، که سربازی اجباری را به‌مدت طولانی اجرا کرده است، نتایج بسیار نامطلوبی داشته و پیامدهای آن به‌وضوح قابل مشاهده است. این تجربیات می‌تواند برای ما مفید باشد تا بتوانیم درباره کارآمدی این روش تصمیم‌گیری کنیم. پرسش اصلی این است که آیا واقعاً این روش به هزینه‌هایی که صرف آن می‌شود می‌ارزد یا نه؟ این همان مسئله اساسی است که باید مورد توجه قرار گیرد.»

■ سه تا چهار میلیون سرباز فراری‌اند

سربازی غیرحرفه‌ای علاوه‌بر چالش‌هایی که خودش دارد، منجر به تولید چالش‌هایی برای جامعه نیز می‌شود. کلهر درباره این چالش‌ها گفت: «دو چالش بسیار جدی توسط سربازی است که این‌ها چالش‌های واقعی به شمار می‌آیند. همان‌طور که عرض کردم، هزینه‌هایی که ما به خاطر استفاده از این روش به خودمان و جامعه تحمیل می‌کنیم، بسیار قابل توجه است. یکی از این چالش‌ها، به‌طور خاص، معطوف به سرمایه اجتماعی است. در جامعه هیچ‌گونه علاقه‌مندی نسبت به این موضوع وجود ندارد و اساساً در گفتمان عمومی، سربازی نوعی اجبار

سخت و سفت تلقی می‌شود. نتیجه این وضعیت، تأثیر مستقیم بر سرمایه اجتماعی است؛ یعنی بخشی از ناراضیاتی‌ها و عدم رضایت‌ها مستقیماً تحت تأثیر این مسئله قرار می‌گیرد. با اتفاقاتی که برای سربازها در اقصی نقاط کشور، به‌ویژه در مناطق مرزی رخ می‌دهد، تقریباً هر سال یکی دو مورد رسانه‌ای می‌شود و این ناراضیاتی‌ها دوباره اوج می‌گیرد. این مسئله به‌طور مستقیم سر مایه اجتماعی نظام را تحت فشار قرار داده و باعث کاهش آن می‌شود. نکته دیگر، هزینه هنگفتی است که بابت اختلال در زندگی افراد پرداخت می‌کنیم. بسیاری از افراد برای فرار از سربازی تمام زندگی‌شان مختل می‌شود. اگر فرایند اختلال در زندگی این افراد را بررسی کنیم، می‌بینیم که نزدیک به سه تا چهار میلیون سرباز فراری وجود دارد. این افراد نمی‌توانند امور عادی زندگی‌شان را انجام دهند. هرچند در چهار، پنج سال اخیر آسان‌گیری‌هایی در این زمینه انجام شده بود، اما اخیراً همان آسان‌گیری‌ها نیز کاهش یافته است.

نکته بعدی که در ارتباط با اختلال در فرایند زندگی وجود دارد، تأثیر آن بر اشتغال و تحصیلات است. شما به‌وضوح می‌بینید متغیر سربازی رقتن در میان آقایان به‌طور جدی مانع ایجاد می‌کند، مثلاً در موضوع ازدواج، بسیاری تا زمانی که سربازی انجام نشده است، اصلاً به آن فکر نمی‌کنند. همین مسئله باعث می‌شود اشتغال نیز به‌تأخیر بیفتد. از سوی دیگر، این دو متغیر- سربازی و تأخیر در اشتغال- به هم متصلند. برای یافتن راه‌گریزی از این وضعیت، برخی افراد تصمیم می‌گیرند تحصیلات دانشگاهی خود را ادامه دهند، حتی اگر آن تحصیلات غیرکاربردی باشد. در نتیجه یک دهه از زندگی افراد، یعنی بازه ۲۰ تا ۳۰ سالگی که از نظر فعالیت، مشارکت و بهره‌وری جزء مقاطع طلایی عمر محسوب می‌شود، تحت تأثیر این مسئله قرار می‌گیرد. این‌ها پیامدهای منفی سربازی است که ما بابت آن هر زینه می‌پردازیم. حالا سؤال این است که آیا این پیامدها می‌ارزد تا آورده‌ای داشته باشد؟ بررسی‌ها و مطالعات ما و دیگران نشان داده‌اند که این شیوه معقول و منطقی نیست، اما با این حال همچنان ادامه پیدا می‌کند.»

■ نباید مستقل از قانون عمل شود

مسئله دیگری که پیش روی مقوله سربازی است، حول محور متولی آن است. کلهر در این باره تصریح کرد: «مشخص است که متولی این موضوع، همان‌طور که در کشور در هر مسئله دیگری هم متولی وجود دارد، قانون است. به‌طور مشخص، مجلس شورای اسلامی مسئول اصلی این کار است. طبیعتاً اگر مجلس مسئولیت نداشت، تصویب قوانینی مانند کاهش دوره سربازی به ۱۴ ماه معنی نداشت. جدای از اینکه اساساً قانون سربازی و اجباری کردن آن با محدودیت‌ها و محدودیت‌هایی که اعمال می‌شود، همگی بر اساس قوانین مصوب مجلس هستند، بله، بخشی از آن بین‌نامه‌هایی است که ستاد کل نیروهای مسلح می‌نویسد، اما همین آیین‌نامه‌ها نیز بر اساس اجازه‌هایی است که مجلس در قالب قوانین مشخص به آن داده است.

اما اینکه چرا قانون اجرا نمی‌شود، این موضوع فقط به سربازی محدود نمی‌شود؛ در بسیاری از مسائل دیگر هم همین ضعف وجود دارد. متأسفانه، ما در اینجا ضعف اجرایی داریم و نتایج و آثار منفی این عدم اجرای قوانین را در حوزه‌های مختلف مشاهده می‌کنیم. در این مسئله هم دقیقاً همین وضعیت وجود دارد. به نظر من، اگر قرار است مسئله را مطرح کنیم، نباید خود ما هم به ابهام دامن بزنیم. بسیار روشن است که مسئول این موضوع مجلس است. قانون مجلس باید اجرا شود، و ما باید از دستگاه‌های اجرایی بخواهیم که این قوانین را عملیاتی کنند. اگر تفسیری از قانون وجود دارد یا نظر

دیگری مطرح است، این تفسیر باید از طریق مجلس انجام شود، نه اینکه هر نهادی، مستقل از قانون عمل کند. این موضوع کلی است و همیشه همین‌طور بوده است که اگر نهادی قصد تغییر قانونی را داشته باشد، باید از طریق ارانه طرح یا لایحه، مسیر قانونی تغییر را طی کند. من فکر می‌کنم نقطه تمرکز و کانون اصلی این مسئله، مجلس شورای اسلامی است. ما باید مطالبه کنیم که قانون اجرا شود. اگر هم نقص‌ها یا کاستی‌هایی در قانون وجود دارد، باید اصلاح شود. حتی به نظر من کاهش دوره سربازی به ۱۴ ماه، هرچند یک گام رو به جلو و پیشرفته‌تر از قانون قبلی است، اما همین قانون جدید هم اجرا نمی‌شود و ما همچنان قانون قبلی را اجرا می‌کنیم.

نکته دیگر این است که با افزایش حقوق سربازان، عملاً داریم به حقوق سربازان حرفه‌ای نزدیک می‌شویم؛ هرچند هنوز شبیه آن نیست. هزینه‌های مالی این مسئله را پرداخت می‌کنیم، اما به نتیجه مطلوب نمی‌رسیم. واقعیت این است که تعامل و همکاری مجلس با ستاد کل باید بررسی شود تا اگر موانع قانونی وجود دارد، برطرف شود.

تجربه‌های جهانی به ما می‌گوید که شاید اکنون هم در شدد باشد و ما باید خیلی زودتر زیرساخت‌های لازم برای ارتش حرفه‌ای و سربازی حرفه‌ای را آماده می‌کردیم، اما حتی حالا هم، به‌قول معروف، جلوی زیان را از هر جا بگیریم منفعت است.»

■ باید امکانی فراهم شود

که هرکس علاقه‌مند است به خدمت ادامه دهد

کلهر ادامه داد: «من فکر می‌کنم در مرحله اول و گام ابتدایی برای اینکه این اتفاق رقم بخورد، با توجه به اینکه همین الان در واقع حداقل در بخش‌هایی از نیروهای نظامی و سربازانی که در حال خدمتند، حقوقی پرداخت می‌شود-به‌ویژه برای سربازانی که در مناطق مرزی یا دورافتاده و محرومند-یک امکان فراهم شود تا اگر سربازی خودش علاقه‌مند است، بعد از اتمام دوره سربازی، ادامه دهد.

این موضوع هیچ چیز پیچیده‌ای نمی‌خواهد. یعنی همین افرادی که اکنون به اجبار وارد سربازی شده‌اند، در گام اول یا حتی در فاز صفر، اعلام شود که اگر کنسی از این افراد علاقه‌مند است، با همین حداقل حقوقی که در ریافت می‌کند، به خدمت در نظام وظیفه ادامه دهد این امکان برایشان فراهم شود. این کار واقعاً نه زیرساخت اجرایی پیچیده‌ای می‌خواهد و نه محدودیت دیگری ایجاد می‌کند.

من فکر می‌کنم اگر ما این روند را فزاینده‌ی کنیم و مرحله به مرحله پیش برویم، با تشخیصی که خود ستادکل نیروهای مسلح ارانه می‌دهد، می‌توانیم پیشرفت قابل توجهی داشته باشیم. یک نکته هم بگویم، و این نکته آخر را هم اضافه کنم، نه از باب محافظه‌کاری بلکه برای تأکید درک و فهم این مسئله اساساً منوط به شناخت افرادی است که حوزه امنیتی و نظامی را می‌شناسند و می‌توانند مصلحت‌را تشخیص دهند. روش اجرایی نیز باید توسط خود آن‌ها طراحی شود.

اما به نظر من، این گام ابتدایی که خدمت شما عرض کردم، اصلاً موضوع پیچیده‌ای نیست. این یک پیشنهاد اجرایی کاملاً قابل اجراءست که می‌توان از یک ماه آینده شروع به اجرای آن کرد. این گام می‌تواند حتی یک نوع آزمایش هم باشد؛ به قولی، تست بزینم تا ببینیم استقبال چگونه است، نتایج چه تأثیری دارد و بهره‌وری و کارآمدی چطور ارتقا پیدا می‌کند. این کل موضوع است و بعد از آن می‌توان فراخوان‌های عمومی انجام و نیازسنجی‌های لازم را برای مراحل بعدی صورت داد. این نکته را هم بگویم که من نمی‌خواهم اینجا بحث را روشن نکتم، اما بسیاری از مسائل در این زمینه از قبل مشخصند، یعنی همه کسانی که در این حوزه کار کرده‌اند، دقیقاً می‌دانند که چه باید کرد.»

با رسانه‌های خارجی و مطرح کردن مواضع رسمی ایران در این رسانه‌ها، ضمن رعایت ظرافت‌های رسانه‌ای، عزت نفس ملی را تقویت می‌کند و امکان اثرگذاری این رسانه‌ها با تریونی کم‌صددا و بدون حضور چهره‌های ایرانی را تضعیف می‌کند.

■ در اظهارات

ظرافت‌های رسانه‌ای را هم در نظر بگیرید

البته در این قالب واکنش‌ها و اظهاراتی که چهره‌های سیاسی نزدیک یا وابسته به دولت و نظام حکمرانی ایران مطرح کردند، گاهی عجولانه و بدون در نظر گرفتن ملاحظات سیاسی و بین‌المللی طرح شده است. برای مثال یادداشتی که محمدجواد ظریف در مجله فارن افرز و بعد از انتخابات آمریکا نوشت و توییته که محمد کردندی منتشر کرد و اظهاراتی که در مورد هدف قرار دادن تأسیسات گازی در قطر مطرح کرد، از جمله مواردی بودند که فارغ از حاشیه‌سازی، فاصله‌ای جدی با سیاست‌ها و خط مشی نظام حکمرانی داشتند. ضرورتی که چهره‌های سیاسی که برند رسانه‌ای پیدا می‌کنند و می‌بایستت مورد توجه قرار دهند، دقت به این مهم است که اظهارات آن‌ها در رسانه‌های خارجی به سرعت مورد توجه قرار می‌گیرد و به عنوان موضع رسمی ایران تلقی می‌شود. بنابراین این انتظار می‌رود در مطرح کردن نظرات و واکنش‌ها به ظرافت‌های رسانه‌ای توجه کنند.

■ فاصله گرفتن از لال بودگی رسانه‌ای

فی‌نفسه مثبت است

با این همه حضور مقامات و چهره‌های سیاسی در رسانه‌ها و تلاش برای پررنگ کردن این حضور در ابتدای ماجرا امر مثبتی تلقی می‌شود و از آنجا که در ابتدای حرکت برای پررنگ کردن حضور رسانه‌ای قرار داریم، احتمال بروز اشتباه نیز وجود دارد اما اگر تمرکز توجه اصلی، یعنی حضور در رسانه‌های بین‌المللی و جلوگیری از ارائه تصویر و براساختی از سیاست ایران و فضای داخلی ایران را قرار دهیم، نتایج مثبتی حاصل خواهد شد. گام برداشتن برای پایان دادن به لال‌بودگی رسانه‌ای، امر مثبتی تلقی می‌شود. در شرایطی که غرب با دست گذاشتن روی نقاط ضعف ایران، از جمله رسانه به دنبال تضعیف ایران چه در مدیریت افکار عمومی چه در روابط بین‌المللی است، مواجهه‌درست‌وسریع برای مقابله با این اقدامات و استفاده از ظرفیت رسانه‌های بین‌المللی برای خنثی کردن این تلاش‌ها، مقابله‌ای درست و در چهارچوب برای منزوی کردن ایران است.

طرح و چشم‌انداز آن معرفی کرد که «تعهد مشترک به صلح و ثبات را تقویت خواهد کرد.» ظریف در ادامه نوشت ایران می‌تواند همانند سایر کشورها نقش اساسی در چهارچوب پیشنهادی مودت ایفا کند.

■ یادداشت پرحاشیه معاون راهبردی در فارن افرز

از زمانی که ظریف مسئولیت معاون راهبردی ریاست جمهوری را قبول کرده تا الان، این دومین باری است که یادداشتی در یکی از رسانه‌های خارجی از او منتشر می‌شود. محمدجواد ظریف پیش از این یادداشتی در آذر ماه در فارن افرز منتشر کرده بود که واکنش‌ها و حواشی زیادی به همراه داشت. ظریف در بخشی از این یادداشت به این موضوع اشاره کرد که «پزشکیان، یک سیاست خارجی انعطاف‌پذیر، اتخاذ کرده و به گفت‌وگوهای سازنده و روابط دیپلماتیک اولیاد داده و از الگوهای قدیمی‌هاسته گرفته است.» در ادامه هم نوشت پزشکیان تمایل دارد به طور سازنده با غرب در تعامل باشد و دولت او «برای مدیریت تنش‌ها با ایالات متحده، که به تازگی رئیس‌جمهور جدیدی انتخاب کرده، آماده است.» اشاره ظریف به آمادگی برای مذاکره و «مدیریت تنش» به عنوان موضع رسمی یک مقام دولتی ایران و از آنجا که در یک رسانه خارجی منتشر شده بود، مورد توجه رسانه‌های بین‌المللی قرار گرفت و در فضای سیاسی ایران هم منتقدان زیادی داشت و آن را نشان دادن پالس ضعیف به آمریکا دانستند. برخلاف یادداشت پرحاشیه او در فارن افرز، ظریف یادداشت اخیرش در اکونومیست را با توجه به شرایط منطقه‌ای مطرح کرد و به نظر می‌رسد تلاش می‌کند تا تمرکز بر ارائه نکند که منطقه بدون دخالت خارجی و با کمسک قدرت‌های منطقه‌ای در قالب ابتکاری تحت عنوان طرح مودت به ثبات برسد.

■ حضور کم‌رنگ سیاسیون در رسانه‌های خارجی؛ خلا چندین ساله

یکی از خلاهایی که خود را در جریان مذاکرات و گفت‌وگو در قالب برجام نشان داد، ظهور و بروز کم چهره‌ها و مقامات ایرانی در رسانه‌های بین‌المللی برای مطرح کردن ایده خود بود. مقامات آمریکایی و اروپایی با استفاده از ابزار رسانه‌ای روابط مطلوب خود را از روند مذاکرات ارانه می‌کردند و با استفاده از ابزار رسانه‌ای، حتی افکار عمومی را تحت تأثیر قرار می‌دادند. حضور مقامات ایرانی در رسانه‌ها و پاسخ دادن به شبهات و اظهاراتی که اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها مطرح می‌کردند، می‌تواند تا حد زیادی فضای رسانه‌ای بر ساخته‌شده علیه ایران را به‌هم بریزد. اما در سال‌های اخیر تا حدی

برند رسانه‌ای بسازید، حواستان به ظرافت‌ها هم باشد

زهرا طیبی
محررنگاره روز

دومین یادداشت ظریف برخلاف اولین یادداشت او در فارن افرز که حواشی و انتقادات زیادی به همراه داشت، نکات جالب توجهی دارد. علاوه براین ظریف، صبح روزگذشته هم ویدئویی برای تریک میلاد مسیح به زبان انگلیسی منتشر کرد. به نظر می‌رسد، او تلاش دارد تا خود را به عنوان چهره‌ای رسانه‌ای در فضای بین‌المللی مطرح کند. فارغ از محتوای یادداشت اخیر ظریف اما توجه به استفاده از ظرفیت رسانه‌ای بین‌المللی و حضور چهره‌های سیاسی که ظرفیت رسانه‌ای دارند، اثرات مثبت بین‌المللی برای ایران به همراه دارد و در فضای انگارصوممی داخل ایران نیز مؤثر خواهد بود. اگر این مسیر یعنی حضور در رسانه‌های بین‌المللی با دقت نظر دنبال شود، می‌تواند اثرات مثبت این حضور رسانه‌ای را برای ایران دوچندان کند، البته در ابتدای کار اشتباهاتی در برخی اظهارات صورت گرفته است اما نفس تلاش برای فاصله گرفتن از لال‌بودگی رسانه‌ای قابل توجه است

■ طرح جدید ظریف در اکونومیست؛ «مودت»

محمدجواد ظریف، در یادداشتی که روز دوشنبه در روزنامه اکونومیست منتشر شده، پیشنهادی برای دستیابی ثبات در غرب آسیا مطرح کرده است. ظریف این پیشنهاد را مطرح کرده که می‌توان از تمامی کشورهای مسلمان تأثیرگذار در غرب آسیا، در قالب طرح مودت، دعوت کرد تا در مذاکرات جامع شرکت کنند و هدف خود را تقویت همزیستی مسالمت‌آمیز و شراکت‌های عادلانه قرار دهند و اولویت اساسی خود را برقراری آتش‌بس‌های فوری، پایدار و دائمی در غزه، لبنان، سوریه و یمن تعریف کنند. ظریف یکپارچگی اقتصادی را بخش محوری چشم‌انداز طرح مودت دانست و به این موضوع اشاره کرد که طرح مودت «زمینه‌ای مستعد برای برنامه‌های زیرساختی فراهم خواهد کرد» و این طرح، حرکت کالاها را تسهیل می‌کند و تبادل انرژی، اطلاعات و خدمات را ممکن می‌سازد. علاوه براین تضمین امنیت انرژی که یکی از ارکان اساسی همکاری‌های منطقه‌ای است، فرصت‌هایی برای ایجاد وابستگی متقابل در سطح منطقه فراهم می‌کند. ظریف البته تلاش برای احیای برنامه جامع اقدام مشترک را به عنوان عنصر اساسی این